

Nová legislativa v ochraně zdraví před hlukem

New legislation of health protection against noise

Ing. Olga MIKULOVÁ

Recenzent
doc. Ing. Richard Nový, CSc.

Článek komentuje základní změny v legislativě, obsažené v zákoně „o ochraně veřejného zdraví“ č. 258/2000 Sb. v navazujícím nařízení vlády č. 502/2000 Sb. „o ochraně zdraví před nepříznivými účinky hluku a vibrací“, která je platná v ČR od 1. 1. 2001. Uvádí nově používané veličiny při hodnocení hluku a současně porovnává hlukové limity podle nových a starých ustanovení.

Klíčová slova: legislativa ČR, hluk, hlukové limity

The article gives a commentary on basic changes in legislation included in the „Public health protection“ law No. 258/2000 Coll. and linking up decree of the government No. 502/2000 Coll. on „Health protection against unfavorable effects of noise and vibrations“, valid in the Czech Republic since 1. 1. 2001. The article indicates the newly used quantities when evaluating the noise and at the same time it compares the noise limits determined according to new regulations with limits according to old ones.

Key words: legislation of the Czech Republic, noise, noise limits

Od 1. 1. 2001 dochází k podstatným změnám ve výkonu státní správy v ochraně veřejného zdraví a to i v části týkající se posuzování hluku jako jedné ze škodlivin, která může bezprostředně ovlivnit lidské zdraví. K uvedeným změnám dochází v souvislosti se schválením zákona „o ochraně veřejného zdraví“ č. 258/2000 Sb. a navazujícího nařízení vlády č. 502/2000.

V dalších bodech budou uvedena nejdůležitější ustanovení nového zákona a nařízení vlády se zaměřením na nejdůležitější změny proti vyhlášce č. 13/77 Sb., která platila do konce roku 2000. Závěr článku je podrobněji zaměřen na některé podstatné změny v maximálně přípustných hladinách hluku ze stacionárních zdrojů a na určité minimum v praktické aplikaci zákona č. 258/2000/Sb.

Konkrétní praktické zkušenosti z posuzování hluku dle nového předpisu, vzhledem ke krátké platnosti nové legislativy, zatím není možno uvést. Zatím také není k dispozici slibovaný „Metodický pokyn“ hlavního hygienika, upravující způsob měření hluku a některé další záležitosti v hlukové problematice.

A. ZÁKON Č. 258/2000 SB.

14. července 2000 byl schválen nový zákon č. 258/2000 Sb. „o ochraně veřejného zdraví“, platný s účinností od 1. ledna 2001. S platností tohoto nového zákona souvisí i změny řady dalších zákonů, jmenovitě zákona „o péči o zdraví lidu“ č. 20/1966 Sb. Od 1. 1. 2001 je zrušena vyhláška č. 13/1977 Sb. „o ochraně zdraví před nepříznivými účinky hluku a vibrací“ a další hygienické předpisy. V oblasti hluku je to sv. 37, směrnice č. 41, 42, 43 a 44 stanovující maximálně přípustné hladiny hluku a vibrací a způsob měření a hodnocení hluku a ultrazvuku, které byly prováděcími předpisy vyhlášky č. 13/77 Sb. ve smyslu zákona č. 20/66 Sb.

Ustanovení věnovaná hlukové problematice:

V hlavě II – péče o životní a pracovní podmínky – je díl 6 věnován „Ochrana před hlukem, vibracemi a neionizujícím zářením“, konkrétně v § 30 až 33. Podle § 34 citovaného zákona jsou hygienické limity hluku a vibrací pro denní a noční dobu a způsob měření a hodnocení upraveny novými prováděcími předpisy (jedná se o dále uvedené nařízení vlády č. 502/2000 Sb.).

V díle 7, s názvem „ochrana zdraví při práci“ je § 37 věnován kategorizaci prací a § 38 měřením pro účely kategorizace. Pro účely kategorizace jsou použitelná pouze měření akreditovanou, nebo autorizovanou osobou pro příslušné měření.

V hlavě V „státní správa veřejného zdraví“ je díl 1, oddíl 3 věnován „Zařízením ochrany zdraví“, jejich úkolům a oprávněním zaměstnanců institucí ochrany veřejného zdraví.

Při výkonu státního zdravotního dozoru (orgán ochrany veřejného zdraví) může hygienik zakázat provoz nebo používání zdroje hluku, je-li to nezbytné k ochraně veřejného zdraví (§ 84 odst. m), může uložit určení a měření faktorů životních a pracovních podmínek ke zjištění, zda není ohroženo veřejné zdraví (odst. o). Dále může rozhodnout o zastavení a omezení užívání stavby nebo provozu, je-li v důsledku porušení povinností stanovených tímto zákonem bezprostředně ohroženo veřejné zdraví a to až do doby odstranění závad (odst. p).

V hlavě VI jsou uvedena možná opatření obcí v samostatné působnosti. § 96 přímo stanoví: „Obec může obecně závaznou vyhláškou nařídit pro území obce nebo jeho části, k ochraně zdraví před hlukem a vibracemi, konec veřejné produkce hudby, provozní doby hostinských provozoven, heren a obdobných provozoven služeb, pokud jejich produkcí dochází k neúměrnému obtěžování občanů“.

Zásadní změnou oproti původnímu zákonu je nevydávání závazných rozhodnutí, tj. závazných posudků v řízení podle stavebního zákona (projektová dokumentace, kolaudace apod.) a nevydávání závazných pokynů v běžném hygienickém dozoru. Hygienik je povinen a oprávněn vydávat stanoviska pro všechny případy, kdy jsou dotčeny zájmy, které hygienik hájí. Tato stanoviska mohou být souhlasná i nesouhlasná a budou zapracována do rozhodnutí stavebních úřadů. Předpokladem pro kladné stanovisko je dodržení požadavků všech nařízení vlády souvisejících s novým zákonem o ochraně veřejného zdraví, která budou průběžně vydávána a schvalována. Hygienik bude dále vykonávat i konzultační činnost, ve většině případů jako placenou službu. Lze předpokládat, že stanoviska budou obsahovat až na výjimky minimálně podmínky, protože podmínky stanovené hygienikem a dále zapracované do rozhodnutí stavebního úřadu by musel stavební úřad také následně kontrolovat včetně případného odvolání proti těmto podmínkám. Odvolání bude přitom směřovat k nadřízenému orgánu stavebního úřadu, nikoli k hygienikovi. To by samozřejmě přineslo více práce pro úředníky výstavby. Proto kladné stanovisko hygienik vydá až např. k projektu, který mimo jiné bude obsahovat i akustickou studii řešící dodržení maximálně přípustných hladin hluku v chráněných prostorách ze zdrojů hluku, které jsou vně i uvnitř objektu. Zároveň však již musí být případná opatření vyplývající z této studie zapracována v předkládané projektové dokumentaci a následně, po realizaci stavby resp. instalaci zařízení, musí být doloženo

měření hluku, že maximálně přípustné hladiny akustického tlaku A v chráněných prostorách nebyly překročeny. Dříve se většinou stanovila podmínkou nutnost dodržení ustanovení studie s tím, že stačilo ověření, že nedošlo k překročení limitních hladin akustického tlaku, na základě měření hluku před kolaudací.

B. NAŘÍZENÍ VLÁDY

V souladu s ustanovením nového zákona č. 258/2000 Sb. bylo schváleno nařízení vlády z 30. 12. 2000, **č. 502/2000 Sb., částka 146 „o ochraně zdraví před nepříznivými účinky hluku a vibrací“**, s platností od 1. ledna 2001. Toto nařízení je teprve třetím schváleným a vydaným nařízením souvisejícím s platností nového zákona z asi celkem 22 nařízením, která musí nahradit staré hygienické předpisy.

Tímto nařízením jsou stanoveny nepřekročitelné hygienické imisní limity hluku a vibrací na pracovišti a v mimopracovním prostředí (ve stavbách pro bydlení, ve stavbách občanského vybavení a ve venkovním prostředí), způsob jejich měření a hodnocení. Pojmy, definice a označení veličin jsou uvedeny v příloze č. 1 k tomuto nařízení.

Toto nařízení se nevztahuje na hluk z běžného užívání bytu, na hlasové projevy lidí a zvířat, hudební projevy a hluk z činnosti osob na veřejném prostranství, pokud se nejedná o hluk z veřejné produkce hudby nebo o hluk působený výrobou nebo jinou podnikatelskou činností osob. Dále se nevztahuje na ojediněle se vyskytující hlukové události a na hluk a vibrace uvnitř dopravních prostředků, s výjimkou pracoviště jejich obsluhy.

V § 2 jsou uvedeny základní pojmy:

Hlukem je každý zvuk, který může být škodlivý pro zdraví nebo může být jinak nebezpečný.

Nejvyšší přípustnou hodnotou je zdravotně zdůvodněná hodnota stanovená pro místa pobytu osob z hlediska ochrany jejich zdraví před nepříznivým účinkem hluku nebo vibrací.

Pro lepší orientaci ve změnách v ustanovení nařízení vlády oproti původní hlukové vyhlášce jsou hlavní změny zvýrazněny v dalším textu *kurzívou*.

1. Nejvyšší přípustné hladiny hluku a hlukové zátěže na pracovištích

Hodnoty ustáleného a proměnného hluku se vyjadřují ekvivalentními hladinami akustického tlaku A – L_{AeqT} (dB).

Pro účely hodnocení se stanovuje normovaná hladina expozice hluku pro běžnou dobu trvání pracovního dne 8 hodin – L_{Ex8h} (dB)

Max. přípustná ekvivalentní hladina akustického tlaku A pro osmihodinovou dobu je dána součtem základní hladiny akustického tlaku A $L_{pz} = 85$ dB a korekcemi, které přihlížejí ke druhu vykonávané činnosti.

Pro pracoviště s nepravidelně rozloženou pracovní dobou lze použít hodnocení podle průměrné týdenní expozice hluku normované na jmenovitý osmihodinový pracovní den.

Nově je v nařízení obsaženo ustanovení týkající se hluku s výraznými tónovými složkami. Pro tento případ se zavádí *záporná korekce 5 dB pro hluk s tónovým charakterem, v případě, že byl prokázán kmitočtovou 1/3 oktávovou analýzou. Při subjektivním posouzení se zavádí záporná korekce 2 dB.*

Samostatné paragrafy jsou věnovány impulsnímu hluku, vysokofrekvenčnímu hluku, ultrazvuku, infrazvuku a nízkofrekvenčnímu hluku.

2. Nejvyšší přípustné hodnoty hluku v mimopracovním prostředí

a) Stavby pro bydlení a stavby občanského vybavení

Hodnoty hluku uvnitř staveb se vyjadřují ekvivalentní hladinou akustického tlaku A L_{AeqT} (dB), a maximální hladinou akustického tlaku A L_{pAmax} (dB). *Pro hluk ze stacionárních zdrojů se stanoví ekvivalentní hladina akustického tlaku A pro 8 nejhluchnějších hodin v denní době a pro jednu nejhluchnější hodinu v noční době. V případě dopravního hluku se stanoví pro celou denní i noční dobu.*

- Pro hluk pronikající do prostorů zvenčí je stanovena max. přípustná hladina akustického tlaku A součtem základní hladiny $L_{Az} = 40$ dB a korekcí přihlížející k využití prostoru a denní době. Pro hluk s výraznými tónovými složkami se přičítá záporná korekce 5 dB. *Dále je stanoveno, že za hluk s výraznými tónovými složkami se považuje řeč a hudba.*
- Pro hluk pronikající do prostor ze zdroje uvnitř objektu je stanovena nejvyšší přípustná hladina akustického tlaku A součtem základní hladiny $L_{pz} = 40$ dB a korekcí přihlížejících k využití prostor a k denní době. Záporná korekce 5 dB se přičítá pro hluky s výraznými tónovými složkami stejně, jako v případě zdroje mimo budovu. *Za hluk pronikající ze zdrojů uvnitř budovy se počítají i zdroje umístěné mimo posuzovaný objekt, pokud se hluk šíří jiným způsobem než vzduchem (např. konstrukcí nebo podložími). Pro povolené stavební práce uvnitř objektu se zavádí korekce +15 dB pro denní dobu od 7.00 do 21.00 h.*
- *Stanovuje se povinnost kontroly a dodržení doby dozvuku pro školní učebny a tělocvičny a pro místnosti pro předškolní děti 0,6 s a pro haly a chodby školských a zdravotnických zařízení 1,0 s.*
- *Nově je stanovena nejvýše přípustná ekvivalentní hladina akustického tlaku pro zvuk elektronicky zesílené hudby. Pro hudební produkce v případě společenských zábav je povolena hodnota $L_{AeqT} = 95$ dB, pro koncerty hodnota $L_{AeqT} = 100$ dB (prostor uvnitř hlediště a to max. pro dobu 4 hodin). Přitom při dodržení těchto hodnot nelze automaticky předpokládat dodržení povolených hladin akustického tlaku v okolních chráněných prostorech.*

3. Nejvýše přípustné hodnoty hluku ve venkovním prostoru

Hodnoty hluku ve venkovním prostoru se vyjadřují ekvivalentní hladinou akustického tlaku A L_{AeqT} (dB). *V denní době se stanoví ekvivalentní hladina pro osm nejhluchnějších hodin a pro noc pro jednu nejhluchnější hodinu. Pro hluk z dopravy včetně železnic a leteckého provozu se ekvivalentní hladina akustického tlaku stanovuje pro celou noční a denní dobu.*

Nově se zavádí pro účely plánování dvacetičtyřhodinová dlouhodobá ekvivalentní hladina L_{dnv} (dB) a noční dlouhodobá ekvivalentní hladina L_n (dB).

Nejvyšší přípustná ekvivalentní hladina akustického tlaku A ve venkovním prostoru (netýká se leteckého provozu) se stanoví součtem základní hladiny $L_{pz} = 50$ dB a korekce pro využití území a denní doby. *Pro vysoce impulsní hluk se použije záporná korekce 7 dB.*

Z leteckého provozu je přípustná ekvivalentní hladina dána součtem základní hladiny $L_{pz} = 65$ dB a korekce pro denní dobu dle přílohy.

Nejvýše přípustné dlouhodobé ekvivalentní hladiny L_{dnv} a L_n se číselně rovnají nejvýše přípustným ekvivalentním hladinám akustického tlaku pro denní a noční dobu.

Pro práce na povolených stavbách se použije kladná korekce 10 dB v době od 7.00 do 21.00 h.

Důležité je další ustanovení v odstavci (6): „Pokud by bylo technicky prokázáno, že ve stávající situaci zástavby po vyčerpání všech prostředků urbanistické-

ho řešení ochrany před hlukem není technicky možné dodržet ustanovení odstavců 1 až 3 (základní hladiny 50 dB a pro letecký provoz 65 dB – s příslušnými korekcemi), je možné potřebnou ochranu před hlukem zajistit izolací chráněného objektu tak, aby bylo vyhověno podmínkám § 11 (nejvýše přípustné hodnoty pro vnitřní prostory). **Přitom musí být zachována možnost větrání.**

C. PŘÍLOHY K NAŘÍZENÍ VLÁDY

V příloze č. 1 k Nařízení vlády jsou dále uvedeny výklady pojmů, definice a označení veličin včetně potřebných výpočtů:

Hluk, slyšitelný hluk, vysokofrekvenční hluk, ultrazvuk, nízkofrekvenční hluk, infrazvuk, impuls, hluk s tónovými složkami, ustálený hluk, proměnný hluk, impulsní hluk, vysoce impulsní hluk,

Hladina akustického tlaku, hladina akustického tlaku v třetinooktávovém pásmu, špičková hladina akustického tlaku, maximální hladina akustického tlaku, ekvivalentní hladina akustického tlaku, dlouhodobá průměrná ekvivalentní hladina akustického tlaku pro 24 h, směnová hladina expozice hluku, týdenní hladina expozice hluku, expozice hluku, nejvýše přípustná hodnota hluku, hluk pozadí, hluk na pracovním místě, hluk na pracovišti, doba dozvuku, venkovní prostor, stavby pro bydlení, stavby občanského vybavení, hlavní komunikace, stará hluková zátěž, nejistota měření hluku.

V příloze č. 2 jsou korekce na pracovní prostředí:

Druh práce je dělen, obdobně jako v hygienickém předpisu sv. 37, příloha 41, na I. až VI. skupinu. V původním předpisu byla ještě skupina VII s korekcí +5 dB). Pro I. skupinu jsou uvedeny i mimořádné nároky (původně byla pouze záporná korekce 40 dB) se zápornou korekcí 45 dB a běžné nároky se zápornou korekcí 40 dB. Korekce pro II. až VI. skupinu jsou stejné jako v původní směrnici.

Za mimořádné nároky se považuje mimo jiné dorozumívání cizím jazykem, nebo pokud by mohlo dojít při selhání k významné škodě, případně k poškození zdraví.

Stejně jako v původní směrnici se stanovuje maximálně přípustná ekvivalentní hladina akustického tlaku pro hluk z nevýrobních zařízení (vytápění, VZT apod.), nebo proniká-li hluk ze sousedních prostor $L_{Aeqmax} = 70$ dB.

V příloze č. 3 jsou uvedeny nejvýše přípustné ekvivalentní hladiny akustického tlaku vysokofrekvenčního hluku.

V příloze č. 4 jsou uvedeny korekce na druh vykonávané činnosti při expozici infrazvuku a nízkofrekvenčního hluku.

V příloze č. 5 jsou stanoveny korekce pro stavby pro bydlení a občanského vybavení:

Uvádí se pouze změny oproti původním směrnici:

ordinace	-5 dB	dříve	0
operační sály	0 dB	dříve	-5
přednáškové síně, učebny	10 dB	dříve	5
koncertní síně	10 dB	dříve	-5.

Pro jiné prostory, neuvedené v tabulce přílohy, platí hodnoty pro prostory funkčně obdobné.

Způsob užívání stavby je dán kolaudačním rozhodnutím a limity se nevztahují na hluk působený způsobem používání chráněné místnosti (např. hluk hostů).

Mezi nechráněné prostory jsou řazeny skladovací, komunikační prostory, WC, koupelny, komory, šatny, archivy, haly a vestibuly dopravních zařízení, další prostory budov.

Oproti původním směrnici se upouští od korekcí na přerušovaný hluk a na impulsní hluk.

Není stanovena korekce pro vybrané vnitřní prostory ve výrobních zónách, smíšených zónách a při hlavních komunikacích.

V příloze č. 6 jsou uvedeny korekce pro venkovní prostory:

Nemocnice – objekty	0 dB
Nemocnice – území, lázně, školy, stavby pro bydlení a území	5 dB ^{x)}
Výrobní zóny bez bydlení	20 dB
Přitom pro noční dobu je další záporná korekce 10 dB pro železnici	5 dB.

^{x)} korekce neplatí v případě hluku z provozoven (továrny, dílny, výroby, prádelny, stravovací a kulturní zařízení apod.) a ze stacionárních zdrojů (VZT, kompresory, chlazení apod.);

^{y)} korekci v okolí hlavních komunikací a v ochranném pásmu drah lze rozšířit další kladnou korekcí 5 dB;

^{z)} v případě hluku působeného „starou zátěží“, z pozemní dopravy je možné použít další kladnou korekcí 12 dB.

D. ZÁVĚR

Závěrem možno shrnout zásadní změny v oblasti posuzování a měření hluku v souvislosti s novou legislativou do bodů:

- rozhodování v oblasti hluku zůstává i nadále v pravomoci orgánů veřejného zdraví, tj. hygienika;
- nejvýše přípustné hladiny hluku jsou stanoveny nařízením vlády č. 502/2000 Sb. jako právním předpisem k zákonu o ochraně veřejného zdraví č. 258/2000 Sb.;
- pro měření hluku a následné zpracování protokolu se bude postupovat podle normových metod, kterými se rozumí metody obsažené v příslušné technické normě ČSN, jejichž dodržení se výsledek co do přesnosti a reprodukovatelnosti považuje za prokázány.

Prakticky se jedná o tyto normy:

ČSN ISO 1996-1 Popis a měření hluku prostředí část 1 – Základní veličiny a postupy.

ČSN ISO 1996-2 Popis a měření hluku prostředí část 2 – Získávání údajů souvisejících s využitím území.

ČSN ISO 1996-3 Popis a měření hluku prostředí část 3 – Použití při stanovení nejvyšších přípustných hodnot hluku.

ČSN ISO 1999 Stanovení expozice hluku na pracovišti a posouzení zhoršení sluchu vlivem hluku.

ČSN ISO 9612 Směrnice pro měření a hodnocení expozice hluku v pracovním prostředí.

ČSN ISO 3891 Postup pro popis leteckého hluku vnímaného na zemi.

Během roku 2001 bude vydán metodický pokyn hlavního hygienika, kde podle informace z MZ ČR bude mimo jiné upřesněn i způsob měření hluku, zpracovávání protokolu a určování nejistot měření.

Hygienik nevydává závazná rozhodnutí při výkonu státního zdravotního dozoru. Ze zákona vyplývá povinnost uplatňovat stanoviska, připomínky a námítky (hygienik je dotčený orgán státní správy). V pravomoci hygienika zůstává i rozhodnutí o zastavení nebo omezení užívání stavby, uložení měření faktorů životních a pracovních podmínek (např. hluku), zákaz provozu a používání zdroje hluku, pokud je to nezbytné k ochraně veřejného zdraví. ■